Mreža Mlada ulica
Študijski obisk na Češko

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

UVOD

V okviru študijskega obiska na Češkem smo obiskali Brno, Prago in mesto Plzen, kjer smo raziskovali delovanje njihovih mladinskih centrov oziroma klubov in uličnega mladinskega dela. Ena večjih razlik med slovenskim in češkim mladinskim uličnim delom je, da je le ta del socialno varstvenih storitev, v Sloveniji pa mladinski sektor razdvojen med vladnim in nevladnim sektorjem, tako se posledično razlikujejo tudi načini financiranja, izobraževanje zaposlenih in organizacija mladinskega dela. Češki model mladinskega uličnega dela je financiran iz državne blagajne in s strani mestne občine, del pa si krijejo tudi prek prijav na EU razpise. V Sloveniji mladinsko ulično delo večinoma opravljajo zasebni zavodi in nevladne organizacije, z izjemo dnevnega centra za otroke in mladostnike, ki jih vodijo Centri za socialno delo. Osnovni namen mladinskih centrov v Sloveniji je neformalno izobraževanje in vključevanje mladih v različne prostočasne aktivnosti. Za mladinsko delo na Češkem kot del socialnovarstvenih dejavnosti po eni strani pomeni večji nadzor države in omejen način dela, po drugi strani pa v večji meri poenoteno mladinsko ulično delo, ki se prilagaja glede na potrebe v okolici. Tako se v socialno izključenih delih mest osredotočajo, na to da s svojim delom nudijo mladim varen prostor, kjer jim nudijo različni podporo, imajo dostop do računalniške opreme, higienskih produktov, učnih pripomočkov, različnih iger, ustvarjalnih delavnic, varstva vrtčevskih otrok, ipd. V predelih, kjer živijo družine z dobrim ekonomskim statusom pa mladim ponujajo socialno podporo in kvalitetno preživljanje prostega časa, saj jim ne primanjkuje materialnih dobrin, a na njih vplivajo daljše odsotnosti staršev zaradi službenih obveznosti. Češki model za razliko od naših mladinskih centrov zahteva, da mladinski ulični delavci s svojimi uporabniki podpišejo pogodbo o sodelovanju,. Čas trajanja pogodbe se razlikujejo od vsakega mladinskega kluba (lahko je nekaj mesecev, eno leto ...), lahko pa je vzpostavljena verbalno ali pisno. Mladinski ulični delavec pa mora v obeh primerih voditi dokumentacijo za vsakega uporabnika.

Delo mladinskega uličnega delavca_ke na Češkem je praviloma razdeljeno na tri dele: delo v mladinskem klubu, delo na terenu in administraciji. V klubih in na terenu so večinoma med ponedeljkom in četrtkom, petek pa imajo rezerviran za administracijo. Omenjeno delo na terenu se izvaja v popoldanskem času, večinoma dva do trikrat na teden, preostali čas so v mladinskih klubih, kjer so prostori in njihova oprema (igre, računalniki, toalete, ipd.) na voljo za vse mlade. V okviru terenskih del obiskujejo lokacije, kjer se zadržujejo mladi. Z njimi vzpostavljajo stik, jim predstavijo delo mladinskih klubov in delo mladinskih delavcev, s seboj imajo tudi različne letake z različnimi informacijami (o njihovih klubih, kaj ulično delo sploh je, kaj je menstruacija, informacije o drogah, ipd). Z njimi se pogovarjajo o šoli, njihovem dnevu, sčasoma pa zgradijo varen odnos in tako jim lahko mladi lahko brez strahu zaupajo tudi morebitne težave, s katerimi se soočajo. Nekateri mladi posledično obiščejo tudi klube, spet drugi se z njimi srečajo le na javnih površinah. Redna prisotnost mladinskih delavcev na terenu (točno določeni dnevi in ure) pa mladim dajejo neke vrste varnost, da lahko pridejo z njimi v stik, ko jih potrebujejo in ni nujno, da se izpostavijo z obiskom v njihovih klubih. V Sloveniji je mladinsko delo v primerjavi s Češkim še vedno v večji meri osredotočeno na delo v centrih, kjer se vzpostavlja stik šele, ko mladi pridejo tja. Češki model nam kaže, kako pomembno je, da je za vzpostavitev prvega stika odgovoren strokovni delavec, kar pa omogoča predvsem delo na terenu. Mladi iz ranljivejših skupin največkrat nimajo zaupanja oziroma poguma, da bi naredili prvi korak. Največkrat tudi ne poznajo vseh možnosti, ki so jim na voljo. Ulično delo tako omogoča, da se mladi v prvi vrsti sploh seznanijo s tovrstno

socialno storitvijo, ki jim ponuja kvalitetno preživljanje prostega časa in psihosocialno podporo v obdobju odraščanja.

Mladinski ulični delavci_ke poudarjajo, da je predvsem situacija Romov in Rominj na Češkem izjemno težka, saj prihaja do močne segregacije, zato so Romi ena od pomebni h ciljnih skupin mladinskega uličneg dela. Segregacija tako na izobraževalnem, zaposlitvenem, socialnem in stanovanjskem področju močno zaznamuje posameznike_ice. Revščina in socialna izključenost močno vpliva otroke in mlade v obdobju odraščanja in postopoma vodi v slabšo samopodobo, izguba smisla življenja – nemotiviranost za učenje, pridobitev izobrazbe, nezaupanje vase. Mladi v takih razmerah tako velikokrat posežejo po alkoholu in drugih prepovedanih substancah. Mladinski delavci_ke so nam tudi zaupali, da opažajo precejšnje razlike v znanju med mladimi iz ti. Romskih šol v primerjavi z drugimi, kar kaže na izjemno luknjo v v tamkajšnjem izobraževalnem sistemu, ki dopušča tovrstno diskriminacijo v učnem programu.

BRNO - RATOLEST

Prvi in drugi dan našega študijskega obiska sta bila namenjena ogledu neprofitne in nevladne organizacije Ratolest v Brnu (ustanovljene leta 1995) in podrobnejši predstavitvi njenih programov oz. storitev. Brno je drugo največje mesto na Češkem, ima 9 mladinskih centrov. Od tega Ratolestu pripadata dva mladinska centra, prav tako pa je edina organizacija, ki izvaja mladinsko uličnо delo na način, ki je primerljiv z uličnim delom v Sloveniji. Pri razvoju mladinskega uličnega dela z mladimi so se češke organizacije zgledovale po nemškem sistemu. Po žametni revoluciji se je veliko češkega prebivalstva namreč preselilo v Nemčijo, kjer so se naučili praks in jih prinesli nazaj v domovino.

Ratolest poseduje Center za prostovoljce (“Center for volunteers”) in štiri socialne programe za otroke, mlade in družine:

- Program socialne aktivacije (“Social Activation Program”),
- Preventivni/probacijski program (“Preventive/Probation Program”),
- Dnevni center Pavlac (“Pavlac Drop-in Center”) in
- Dnevni center Likusak (“Likusak Drop-in Center”).

Ratolest ponuja različne storitve; varno okolje, socialne intervencije, preventivne, izobraževalne in pedagoške programe ter prostočasne aktivnosti. Glavne tematike, na katere se osredotočajo pri delu z uporabniki so konfliktno vedenje, odvisnosti, fizično in mentalno zdravje, spolno vedenje, socialne kompetence, družina, šola, služba, odnosi, prosti čas, rasizem in subkulture. V sklopu dveh dnevnih (drop-in) centrov se izvaja tudi mladinsko uličnо delo. Izvajajo ga v določenih okrožjih, pivnicah oz. lokalih in nakupovalnih središčih, saj so to mesta, kjer se mladi največkrat zadržujejo. Močno prisotnost imajo tudi na socialnih omrežjih, uporabljajo predvsem Facebook, Messenger in Instagram.

Norma mladinskih delavcev je, da vsaj 60 % svojega delovnika preživeti v neposrednem stiku z uporabniki. Njihovo delo financira Evropski solidarnostni sklad, Ministrstvo za delo in socialno delo, Ministrstvo za izobrazbo, mladino in šport, občine, donacije in različne fundacije.

LASTNOSTI CILJNE POPULACIJE

Ciljna populacija v Likusaku je stara med 12 - 26 let, na splošno na Češkem pa velja, da se v mladinskih klubih s populacijo, staro od 6 - 26 let. Najpogosteje delajo z ranljivimi pripadniki družbe, med katerimi se največkrat znajdejo romski otroci in mladostniki. Zaradi težave pri popisu populacije ni popolnoma jasno število Romov v Brnu, ocena pa se giblje med 10 - 15 tisoč. Čeprav govorijo romščino, pogosteje uporabljajo češčino. Z njimi delajo bolj v mladinskih klubih in v njihovem domu, kot na ulici, saj romski mladostniki nočejo, da jih skupnost vidi, da se 'družijo' s pripadniki druge rase in kulture. Delajo tudi s pripadniki drugih manjšin, najpogosteje iz Albanije, Vietnama in drugih Balkanskih držav.

Glede na uvodoma zapisan izključevalno naravnan šolski sistem, kjer so pripadniki naštetih manjšin na izobraževalni poti manj uspešni se mladinski delavci_ke zato trudijo vzpostavljati stik s šolami ter ponujajo učno pomoč, motivacijo in podporo uporabnikom. Pogosto jih obiskujejo tudi na domu, ki je ponavadi "lodging house".

Pavlač je nizkopražni mladinski klub za otroke in mlade, ki pogosto dela tudi z družinami, ki sodelujejo s Centrom za socialno delo. V tem mladinskem klubu delajo z uporabniki, starimi med 5 - 18 let. Ne osredotočajo se pretiroma na teme kot so droge in odvisnosti, več poudarka imajo na svetovanju, pogovoru, šoli, ter prijateljskih in družinskih odnosih.

→ DELO V MLADINSKEM CENTRU

Pri svojem delu sledijo določenim smernicam, ki so bile napisane leta 2006 - potrebne pa bi bile malo prevetritve. Pri delu uporabljajo ustno pogodbo z udeleženci, ki jih zaveže k sodelovanju za eno leto, seveda pa jo le-ti lahko kadarkoli prekinejo, saj je sodelovanje prostovoljno. Pri vsakem uporabniku raziščejo potrebe in njegovo situacijo. Madi se nato z nadimkom vpišejo v bazo podatkov, do katere lahko vedno dostopajo in si ogledajo, kaj o njihovem delu beleži mladinski_a delavec_ka . Ta zapisuje načrt dela, cilje in napredek, ki ga opravlja z mladim. Na koncu leta se z uporabnikom pregleda in povzame kar je bilo v letu narejeno (njegovi zastavljeni cilji in napredek).

Mladinski klubi so nizkopražni - to pomeni, da so vsi podatki zaupni in anonimni, mladi pa lahko pridejo v klub tudi pod vplivom prepovedanih substanc (ne smejo pa jih uporabljati v okolici centra ali v centru), aktivnosti pa so brezplačne. Trenutno imajo približno 200 uporabnikov (kot sami kličejo udeležence) v kontaktu pa so z 350.

→ MLADINSKO ULIČNO DELO

Mladinsko uličnо delo v Likusaku poteka štiri dni v tednu, od ponedeljka do četrtka. Dva para uličnih delavcev_avk delata na dveh različnih lokacijah v Brnu. S seboj nosijo letake, pogodbe, pripomočke za prostočasne aktivnosti, mobilni telefon, kondome, teste nosečnosti, vžigalnike itd.
Mladinsko uličnо delo v Pavlaču izvajajo samo ob ponedeljkih. Delajo tako na ulici kot tudi v "lodging houses". Pogosto delajo z romsko populacijo, za otroke izvajajo prostočasne aktivnosti. Pravila uličnega dela so, da ne tolerirajo verbalne in fizične agresije, kriminalnih dejavnosti in uničevanja pripomočkov, ki jih prinesejo ulični delavci.

→ VIRTUALNO DELO (SOCIALNA OMREŽJA)
Pri svojem delu uporabljajo tudi socialna omrežja; Facebook, Instagram in Facebook Messenger. Vsak dan je za spremljanje socialnih omrežij odgovoren en mladinski_a delav_ka od 10.30 ure dalje. Profile na navedenih socialnih omrežjih uporabljajo za komuniciranje z uporabniki_cami, za (po)svetovanje in kot orodje za posredovanje informacij o programu, mladinskem klubu in dogodkih, ki jih organizirajo.
Na Instagramu si prizadevajo kontaktirati vsakega novega sledilca s tem, da se v odgovoru predstavijo, predstavijo svojo ekipo in delo, ki ga opravljajo. S tem zagotovijo, da pridejo v stik z vsakim (morebitnim) uporabnikom_co. Predvsem med obdobjem koronavirusa so jim socialna omrežja omogočila komunikacijo z uporabniki_cami, ki so bili težje dosegljivi oziroma ki jih že dlje časa niso videli.

CENTRE FOR PREVENTION AND RESOCIALISATION = CPR

- Center za prevencijo in resocializacijo

Ena izmed storitev, ki jo v Ratolest Brno izvajajo je tudi t.i. "preventive/probation program", ki deluje pod okriljem Centra za prevencijo in resocializacijo (v nadaljevanju CPR). Financira ga Ministrstvo za pravosodje, izvaja ga majhen tim štirih usposobljenih strokovnjakov, namenjen pa je vsem otrokom in mladostnikom_cam, starim od 9 do 18 let, ki so bolj izpostavljeni tveganju kriminalne dejavnosti ali pa so na takšen ali drugačen način že prekršili zakon. Kot zanimivost lahko izpostavimo, da je za razliko od Slovenije, kjer kazensko odgovoren postaneš ko dopolniš 14. let, na Češkem ta meja postavljena nekoliko višje, in sicer ko dopolniš 15. let.

Otroci in mladostniki_ce lahko do storitev, ki jih CPR ponuja pridejo na štiri različne načine: (1) tja jih napoti sodišče, (2) tja jih napoti Urad za probacijo, (3) center jim priporočijo pristojni CSD-ji ali pa (4) prostovoljno (zelo redko).

CPR vsako leto organizira dva osnovna programa - ARISTOTELES, ki je namenjen otrokom in mlajšim mladoletnikom_ca, starim od 9 do 15 let, ZMĚNIT SMĚR pa starejšim mladoletnikom_cam, starim od 15 do 18 let. Prvi je poimenovan po enem izmed najbolj znanih starogrških filozofov zato, ker je le-ta ogromno pisal o etiki in moralnem vedenju,

drugi pa v dobesednem prevodu pomeni “zamenjati ali spremeniti smer”, čigar osnovni cilj je dati uporabnikom_cam priložnost, da uzrejo posledice svojih preteklih dejanj in si postavijo nove cilje, ki bodo koristni za njih in njihovo prihodnost. Struktura obeh programov je v osnovi zelo podobna (vnaprej predvideno število individualnih in skupinskih tedenskih srečanj), razlikujeta se le v tem, da je pri prvem individualnih srečanj manj, več poudarka pa je na delu z družino (enkratno srečanje z družino je obvezno, uporabnik pa se sam odloči kdo vse želi, da je na srečanju prisoten). Na skupinskih srečanjih se običajno pogovarjajo o posledicah in razlogih za določena kazniva dejanja, o odnosih, o asertivnosti, o čustvih ipd. Posebnost drugega programa, tj. programa ZMĚNIT SMĚR, pa je, da si vsak udeleženec_ka zastavi nek svoj individualni izziv, ki ga tekom programa želi osvojiti. Le-ta naj v osnovi ne bi bil prelahek. Mladostnik_ca ga na koncu predstavi ostalim soudeležencem_kam, ti pa odobrijo ali je bil izziv uspešno premagan - od tega je namreč odvisno tudi to ali je mladostnik_ca program uspešno zaključil ali ne.

Po mnenju predstavnika gostujoče organizacije v Brnu je “probation program”, ki ga izvaja CPR eden izmed najuspešnejših programov te vrste na Češkem. O tem pričajo tudi uradni statistični podatki, ki kažejo na to, da po zaključenem Aristoteles programu 70% mlajših mladoletnikov_ic v naslednjem letu ne zagreši nobenega kaznivega dejanja, pri starejših mladoletnikihicah pa je odstotek celo za 10% višji, torej jih v naslednjem letu kar 80% ne zagreši nobenega kaznivega dejanja. Razloge za tako uspešne rezultate vidijo predvsem v zagotavljanju varnega prostora in okolja, ki vsem otrokom in mladostnikom_cam omogoča, da imajo ves čas ob sebi nekoga, ki jih res posluša in jim zaupa. Poleg tega veliko stavijo na sprejemanje, saj je povsem človeško, da ljudje delamo napake, ter na to, da so pri svojem delu konsistentni (od uporabnikov zahtevajo, da upoštevajo dogovorjena pravila, da na srečanja prihajajo redno ipd.).

PRAGA - NEPOSEDA & PROXIMA SOCIALE

PROXIMA SOCIALE - Poslanstvo le-te organizacije je povečati kakovost življenja uprabniko_ic. Njihove ciljne skupine so otroci in mladina, mladoletni prestopniki_ice, otroci z priseljenskim ozadnje, matere z otroki, družine z otroki, državljani_ke, ki potrebujejo strokovno socialno svetovanje in krizno pomoč.
Njihova glavna načela pri delu so: odgovornost, sodelovanje, kakovost in odprtost. Zavedajo se svoje odgovornosti do vseh svojih strank, stalno se odzivajo na njihove želje in potrebe in si prizadevajo za čim večjo razpoložljivost storitev, ki jih ponujajo in pa tudi za individualen pristop do strank iz vseh njihovih ciljnih skupin. So zanesljiv in dolgoročen partner mestnim občinam - sodelujejo pri načrtovanju programa skupnosti, analizi potrebe po socialnih storitvah za določeno lokacijo. Povezani so na nacionalni in mednarodni ravni, s pomočjo tega razvijajo storitve, ki jih ponujajo. Imajo dolgoletne izkušnje - razvoj organizacije gradijo na znanju ustanoviteljev in ustvarjalcev novih vrst socialnih storitev za neorganizirano mladino na Češkem, za družine v krizi, za otroke v rejništvu in za ljudi iz različnih ciljnih skupin, ki potrebujejo podporo pri reševanju in premagovanju težkih življenjskih situacij. Zanimajo jih novi trendi na vseh področjih, na katerih delujejo, v skladu z njimi razvijajo in inovirajo svoje programe ter aktivno sodelujejo pri delu številnih strokovnih skupin. Njihov

najbolj pomemben cilj je zagotavljanje posebnih vrst socialnih storitev, glede na potrebe ciljnih skupin v kraju delovanja. V lasti imajo več objektov, ki predstavljajo varno okolje za otroke in mlade, izvajajo ulično in terensko delo, organizirajo programe za preprečevanje tveganega vedenja, nudijo pomoč v krizi ter strokovno socialno svetovanje.
V okrivu študijskega obiska smo si tako ogledali mladinsko sobo, ki je dislocirana enota v kateri so skupaj z lokalnimi mladostniki_cami vzpostvili tudi skejt rampo. Gre za nizkopražen klub_ ki je odprt trikrat tedensko po dve uri. Tamkajšnji par mladisnkih uličnih delavcev_avk tako začne s tremi urami uličnega dela nato pa nadaljuje svoje delo v klubu.

NEPOSEDA - Neposeda je organizacija, ki deluje na obrobju mesta Prage, in tako predstavlja dokaj ruralno, spalno, predmestno okolje. Izvajajo terenski program Křižovatka za odrasle in imajo 2 mladinska kluba, ki naslavljata manj rizične mlade, komplementarno pa izvajajo tudi terenska programa AutoBus in HoPo. Mladinski klub se nahaja ob glavni cesti tega predmestja. Po ltoplem sprejemu se ekipa Neposede predstavi in pove, da imajo vsega skupaj 18 zaposlenih, od tega 5 v mladinskem klubu - ena od njih je socialna delavka. Zakon o mladinskem delu na Češkem namreč narekuje, da mora vsaka mladinska organizacija imeti vsaj enega_o socialnega_o delavca_ko z diplomo (drugi si lahko po enem letu šolanja pridobijo poklicno kvalifacijo).
Neposeda dosega brezdomne, socialno izključene in družine, ki nenadoma potrebujejo pomoč. Z njimi rešujejo dolžniška vprašanja, komunikacijo z oblastmi ter osebne, zdravstvene in psihološke težave. Srečujejo jih na ulicah, organizirajo skupna srečanja in zbiranja. Pomagajo pri njihovih prizadevanjih za vključitev v družbo in reševanje običajnih situacij, vendar pa najpogosteje od mladih dosegajo tiste mladostnike, ki prihajajo sicer iz finančno močnejših družin a staršem primanjkuje časa za preživljanje časa z mladimi, zaradi česar se poslužujejo odklonskih vedenj, kot je recimo zelo pogosto uživanje konoplje.
Po uvodnem srečanju v mladinskem klubu so nas odpeljali na lokacije svojih terenov in sicer pred šolo, na igrišče (kjer je tudi skatepark, ki je nastal v okviru bottom up mladinskega projekta), ter gozdi teren, ki nam je bil še predvsem zanimiv, saj v Sloveniji česa takšnega nimamo. Mladostniki_ce se namreč ravno zaradi manjšega kraja in s tem poznavanja vse lokalne skupnosti, odmikajo v skrite dele vasi, tj. gozdove. Način dela je približno enak, kot v Sloveniji, tudi njihovi nagovori so podobni, kljub drugačnem okolju dela. Ob vstopu na teren, igrišče, smo opazili, da mladostniki ulične delavce_ke prepoznavajo in se z njimi pogovarjajo. Prepoznamo tudi zaupanje v njihovem odnosu.
Pokazali so nam tudi letake, ki jih na terenu delijo, prav tako pa tudi pepelnike (ki so nenapihjene plastenke in so jih dobili kot donacijo), uporabljajo pa tudi nalepke, ogljene filtre za zmanjšanje škode ob kajenju konoplje. To uporabljajo kot trigger in kot vstopno točko k mladim.
Med terenom smo ugotovili, da bi bilo tudi v Sloveniji potrebno izvajanje uličnega dela v ruralnih oz. manj urbanih okoljih, predvsem zaradi primanjkovanja infrastruktur, kjer se mladi lahko družijo in kvalitetno preživljajo prosti čas. To predstavlja nov izziv za mladinsko ulično delo v Sloveniji.

PRAGA - BEZTIŽE

Beztíže – Dům dětí a mládeže (Brezteţnost – Hiša otrok in mladine) je del organizacije, imenovane Ulita, znotraj katere je tudi hiša otrok in mladine in je center (takšni ustanovljeni in financirani s strani mesta se nahajajo v vsakem Praškiem mestnem okrožju), ki zagotavlja

prostočasne aktivnosti za otroke in mladostnice_ke. Aktivnosti so namenjene splošni populaciji, za udeležbo na njih pa je potrebno manjše plačilo (cca. 20€ letno).

Beztize je edinstven, saj se nahaja v istem kompleksu kot omenjen center, a je nizkopražni mladinski klub, ki socialne storitve brezplačno zagotavlja ciljno ranljivim mladostnicam_kom. Beztíže se nahaja v Pragi 3, t.i. mestnem okrožju Žižkov. Je javna organizacija, ki je v večji meri financirana s strani ministrstva za delo in socialne zadeve, pa tudi mesta ter okrožja. Program Beztize vključuje tudi mladinsko ulično delo, ki ga izvajajo dvakrat tedensko v obsegu 5ih ur. Izvaja ga šest zaposlenih uličnih delavk_cev, ki morajo delati samo v okrožju, za katerega jo_ga plačujejo tj. v neposrednem mestnem okrožju kluba Praga 3, Praga 2 (Vinohrady) in Praga 10 (Vršovice). Tudi sicer se je mladinsko ulično delo v Pragi začelo ravno v mestnem okrožju Praga 3, sistematično leta 2014. Mladinsko ulično delo izvajajo v paru.

Njihova ciljna skupina so otroci in mladostniki stari od 6 do 26 let. Beztíže največ dela z romsko populacijo, ki sicer v Pragi ne živi v socialno/geografsko izključenih območjih, ampak v drago najetih sobah znotraj slabo ohranjenih hišah (»lodging houses«). Nastanitev in integracija predstavlja velik problem za Rome, saj se zaradi gentrifikacije ter visokih najemnin mnogo socialno šibkih družin seli na obrobja. A romska skupnost je v Pragi še vedno velika, čeprav je izključena iz glavnega družbenega toka. Za romsko mladino je značilno, da obiskuje posebne (romske) šole, ki se od ostalih šol po kvaliteti zelo razlikujejo. Starši mladostnic_kov imajo sami veliko težav (npr. veliko drog, alkohola, zapor), tako da rade volje sprejmejo mladinske delavke_ce in njihovo delo. Med mladimi Romi in ostalimi (belimi) mladostnicami_ki se pojavljajo velike razlike, prisotno je veliko diskriminacije, zaradi česar se ti dve skupini ne družita. Mladinske_i ulične_i delave_ci pa morajo biti pozorni tudi na obstoj mladostniških tolp po okrožjih, ki se ponavadi ukvarjajo s preprodajo drog. Tolpe se med seboj bojujejo, kjer včasih pride do pretepa ali celo uporabe nožev.

Mladinska_i ulična_i delavka_ec se tako na terenu najprej posveti eni skupini mladih in se po nekaj časa prestavi drugam, k drugim skupinam. To pomeni, da z mlajšimi otroci zaigrajo npr. košarko ipd., s starostno skupino med 11. in 15. letom nagovarjajo teme o drogah, seksualnosti, pri starejših od 17 let pa delajo na prihodnosti, službi, vključevanjem v družbo ipd. Ulično delo temelji na dolgotrajnem odnosu, začne pa se s sklenitvijo pogodbe za eno leto, ki jo sklenejo z mladostnicami_ki. Mladostnice_ke tako seznanijo s pravili in možnostmi sodelovanja, skupaj pa določijo tudi cilje, pri katerih jim bodo mladinske_i ulične_i delavke_ci pomagale_i. S seboj imajo tudi vedno majhne info zloženke v katerih je zapisano, kdaj izvajajo ulično delo, kdaj je odprt nizkopražni klub, ter tematske izobraževalne zloženke o alkoholu, varni spolnosti, nosečnosti, LGBTQ+.

Na leto mladinske_i ulične_i delavk_ci preživijo “na terenu” povprečno dobrih 100dni in vzpostavijo 1000 interakcij. Poleg javnih površin in sosesk, terensko delo vključuje tudi delo v nakupovalnih centrih, z lastnicami_ki katerih imajo sklenjen tudi dogovor, da lahko ulično delo tam izvajajo. Gre za naslavljanje mladih, ki tam preživljajo prosti čas, nakupujejo oz. se družijo v kafičih oz. uporabljajo tamkajšnji brezžični internet.

2x letno organizirajo večji dogodek na prostem, ki je poleg njihovih udeleženk_cev namenjen tudi njihovim prijateljicam_em in družinam. Ta del je sofinanciran in sredstev za preventivno delo, gre pa za skupnostne dogodke poimenovane summer oz. autumn party, kamor

povabijo različne mlade umetnice_ke in njihove mlade k soustvarjanju - graffiterke_je, rapperke_je, skejterke_je, izvajajo delavnice akrobatike, beatboxinga, pleskanja, in drugih športno - ustvarjalnih iger.

Izvajajo pa tudi manjše dogodke na prostem kot so npr. delavnice košarke ali delavnice skejtanja. Vanje se povprečno vključuje 10-20 ljudi.

V nizkopraznem klubu Beztize si prizadevajo za zmanjšano diskriminacijo romskih mladih preko ustvarjanja pogojev za spodbuden stik z večinsko populacijo. Zaradi neposredne pridruženosti centru otrok in mladine, načrtujejo skupne aktivnosti udeleženk_cev obeh organizacij, letos jih bodo peljali na skupen 4-dnevni izlet. Ker je rasizem in homofobija velik problem, poskušajo opolnomočiti njihove udeleženke_ce tudi preko tematskih mesecev - ko preko različnih aktivnosti v klubu naslavljajo določeno temo (npr. rasizem, odnosi v družini).

PLZEN - PONTON

Kot zadnje mesto na našem študijskem obisku smo obiskali 3. največje mesto na Češkem – Plzen, kjer smo bili le zadnji dan. Tam smo spoznali organizacijo Ponton (=Prostor za spremembo) in znotraj nje delovanje programa Pixla. Ponton je nevladna organizacija, ustanovljena leta 1996 v mestu Plzeň, od leta 2010 pa tudi v Češkem mestu Příbram. Njihovo poslanstvo je, da se otroci iz rejniških družin in mladi razvijajo tako, da lahko pozitivno vplivajo na svoje življenje. Njihov glavni cilj je podpirati zdravo napredovanje otrok in mladih, ki so v težkih življenjskih razmerah ali so socialno izključeni. Drugi cilji so še zagotoviti posebne vrste socialnih storitev, zlasti nizkopražnih, glede na potrebe ciljnih skupin, izvajati izobraževalne programe za otroke, mladino in družine v neugodnem socialnem položaju, izvajati neprofitne izobraževalne dejavnosti, ki povečujejo kompetence učiteljic_ev na področju socialne integracije ter povezati vire posameznic_kov, organizacij in družbe ter tako izboljšati kakovost opravljenih storitev. Vrednote društva so strokovnost, raznolikost, odgovornost, neodvisnost in medsebojno spoštovanje. Njihov idealen proračun je 10-13 milijonov čeških kron, kar je približno 370 000 evrov. Ponton dnevno podpira več kot 100 otrok, mladih in staršev in cca 900 uporabnic_kov letno. Ponton ima 3 registrirane službe in 25 zaposlenih in izvaja 5 glavnih projektov in nato manjše projekte, ki so osredotočeni na šport in kulturo. Med pet glavnih projektov sodijo Klubićko, Bedna, Pixla, Com.pass in Tréning. Klubićko je predšolski program za otroke od 3 do 7 let in njihove starše. Bedna je nizkopražni klub za otroke in mlade od 6 do 20 v mestu Pribram, Pixla pa nizko-pražni klub za otroke in mladostnice_ke od 6 do 20 let v mestu Plzen. Com.pass izvaja delo na terenu (»fieldwork«) za mlade od 15 do 30 let. Delavke_ci uporabnicam_kom pomagajo predvsem z dolgovi, izvršbo in podpirajo mlade matere. Projekt Trénink (usposabljanje) ima 3 dejavnosti in njegov cilj je zagotoviti podporo pri razvoju prostih nepremičnin in predvsem kompetenc staršev.

Dejavnosti njihove organizacije so osredotočene predvsem na smiselno preživljanje časa, zmanjševanje škode (zaradi neprimernega okolja), podpora in pomoč v težkih življenjskih razmerah (dolgovi, izguba stanovanja ali službe, težave z zakonom), izobraževanje, razvoj in podpora njihovih talentov ter na interdisciplinarno sodelovanje.

Podrobneje smo spoznali delovanje programa Pixla. Naša gostitelja sta ustvarila zelo sproščen in domač prostor za pogovor ter predstavitev. Bila sta zelo gostoljubna, predlagala sta nam restavracijo za kosilo in nas odpeljala na krajši krog po centru mesta, kjer izvajata mladinsko ulično delo. Našla se je restavracija za vsakogar – veganska, tradicionalna češka hrana… Po kosilu pa sta nas vodila skozi skrite kotičke mesta, kjer lahko navadno dosežejo ciljne skupine uporabnic_kov. Po uvodni predstavitvi in kosilu sta za nas imela pripravljeno dobro dodelano predstavitev, ki je vsebovala nekaj o zgodovini organizacije in predvsem s čim se ukvarjajo.

Razkazala sta nam tudi prostore organizacije, ki so zelo veliki in lepo urejeni. Imajo večjo sobo namenjeno programu Pixla, kjer se otroci lahko družijo, poslušajo glasbo, popijejo čaj ali sok, imajo dostop do računalnikov, na voljo je več družabnih iger in celo igralna konzola PlayStation. Zaposlene_i imajo svoje pisarne, imajo pa tudi pralnico in sobo za otroke, ki so še v vrtcu. Tam so tudi ležišča za počitek. Vsi smo bili osupli nad velikostjo prostorov in urejenostjo, novo opremo ipd. Na voljo imajo manjšo kuhinjo, kjer zaposlene_i pripravijo kakšen topel napitek ali občasno malico na željo otrok. Prostor v sedežu organizacije Kontaktna soba se uporablja predvsem za individualno delo z otroki in mladimi, tako imenovane uporabnice_ke storitev, najpogosteje za posvet, za mentorstvo, svetovanje na področju dela in reševanje različnih osebnih problemov.

V programu je zaposlenih pet oseb. Zavzemajo se za smiselno preživljanje časa otrok in mladostnic_kov v varnem okolju, za socialno vključenost, razvoj otrokovih in mladostničinih_kovih sposobnosti in spretnosti, preprečevanje nastanka tveganega vedenja, krepitvijo vrednosti izobraževanja ter podpirajo otroke in mlade, da bodo lahko obvladali težke življenjske razmere.

Približno 90% njihovih uporabnic_kov je romske etnične pripadnosti. Le-ti so namreč pogosto diskriminirani zaradi barve kože, težavnejši je njihov dostop do stanovanja, službe ali izobraževanja. Njihova ciljna skupina so tudi otroci in mladostnice_ki, ki svoj prosti čas preživljajo rizično in nekonstruktivno. Pretežno v organizaciji delajo s populacijo Romskih otrok, ki so precej stigmatizirani v svojem okolju. Velikokrat imajo le-ti visoko raven učinkovite družbene zaželenosti (npr. vedo, kaj morajo reči oziroma narediti, da bo to drugim všeč ali da je to tisto, kar hočejo drugi slišati) in so čustveno zelo intenzivni. Imajo flegmatičen pristop k življenju (»pojav tukaj in zdaj«), spoštujejo tradicijo, njihovo vedenje pa se zdi drugim lahko navidezno nelogično.

Njihovi uporabniki se pogosto soočajo z diskriminacijo - predvsem pri dostopu do stanovanja, zaposlitve in izobraževanja, rasizmom v družbi, nizko motivacijo za spremembe, socialna izključenostjo, finančno nepismenostjo, težavnim odnosom z oblastmi, dolgovi, izvršbami, brezdomstvom, drogami, nasiljem, vandalizmom, ustrahovanjem in podobno. Specifike te ciljne skupine so težaven odnos z oblastmi in sledenje zakonom, so brez organizacije produktivnega prostega časa, imajo nizko motivacijo za izobraževanje in v njem ne vidijo vrednosti.

Tipični problemi ciljne skupine so dolgovi in finančna nepismenost, nizke ambicije, rasizem, omejen dostop do stanovanja, zaposlitve in izobraževanja, nizka motivacija nekaj spremeniti v njihovem življenju, socialna izključenost, težave z oblastmi, negativni vzorci vedenja, slabo družinsko ozadje (zanemarjanje, revščina, nasilje,...) in tvegano vedenje (droge, spolnost brez zaščite, nevarnost, vandalizem, agresija,...).

Strokovne_i delavke_ci veliko delajo iz perspektive moči. Kot vire moči uporabnic_kov naštevajo njihovo odprtost in neposrednost, življenje "zdaj in tukaj", kulturo - glasba, tradicije, miti, družinsko združevanje, sposobnost duševne regeneracije, sposobnost preživetja, resnična čustva in pristnost.

Hkrati pa zaposleni v Pixli od leta 2020 v klubu ne samo čakajo na otroke, ampak jih tudi iščejo (na območju mesta Plzen). Delavke_ci jim pomagajo pri šoli, prostem času, iskanju zaposlitve in nastanitvi ter pri drugih vprašanjih, s katerimi se mladi ne znajo spopasti. Ob določenih dneh zaposlene_i gredo na teren, kjer opravljajo podobne storitve kot v klubu. Izven klubskih prostorov pa lahko delajo v okolju mesta Plzen, ki je za uporabnike naravno (parki, nakupovalna središča, klubi, javna mesta). Uporabnikom nudijo nasvete, dostop do interneta, opremo za prosti čas, organizirajo športne in druge programe. Delavke_ci na terenu izvajajo tudi spremljanje - spremljajo in beležijo trende in pojave ter lokacije, kamor se uporabnice_ki selijo.

V klubu so vedno prisotni tri_je kontaktne_i sodelavke_ci, ki uporabnicam_kom storitve ponujajo različne dejavnosti v prostem času, jim pomagajo pri domačih nalogah, uporabljajo internet ali se samo pogovarjajo. Uporabnica_k lahko pride v klub in odide, kadarkoli želi, med delovnim časom. Vsak_a lahko, a ni nujno da, sodeluje v pripravljenem programu, lahko igra nogomet ali biljard, brska po internetu, igra družabne in gibalne igre ali samo sedi.

Pri svojem delovanju se mladinske_i delavke_ci ne omejijo samo na otroka, temveč sodelujejo tudi z njegovo_njeno družino in šolo. To je zelo koristno, da ne prihaja do konfliktov med starši in učitelji, saj oni poskrbijo da so informacije pravilno razumljene. Uporabnice_ke veliko srečujejo na ulicah, kjer jim nudijo pomoč in se z njimi malo podružijo, kljub temu, da v tistem trenutku morda niso v službi in bi lahko svetovanje prestavili na naslednji dan. Ne moti jih, če živijo v bližini uporabnic_kov, znajo pa ločevati svoje zasebno življenje. Tudi mi smo na naši skupni poti po mestu srečali nekaj uporabnic_kov, katere sta gostitelja lepo pozdravila, nato pa smo se

hitro odpravili naprej. Nekateri niso želeli biti prepoznani, drugi pa so z nasmeškom odzdravili nazaj.

Klub ima tudi glasbeno-plesno skupino, kjer se lahko uporabniki_ce prijavijo in razvijajo svoj talent pod mentorskim vodstvom. Med letom organizirajo različne dogodke, ki so zelo priljubljeni - na primer spanje v Pixli, različna potovanja in ekskurzije, poletne kampe, bivanje ob koncu tedna, plesna tekmovanja (Street Battle Jam) ali glasbeni festival Pixlování. Poleti vsako leto v sodelovanju s programom Com.pass organizirajo športne turnirje.

Organizacija ne deluje samo znotraj prostorov kluba, temveč so delavci tudi veliko po terenu, kjer gredo do stanovanjskih naselij uporabnikov. Uprabniki_ce v večini živijo v zelo slabih pogojih, saj zaradi svoje etične pripadnosti ne morejo dobiti “navadnega” bivališa na trgu. Vsak najemodajalec jim namreč zavrne z izgovorom, da so prostori že oddani. Zaradi tega so zgoščeni v stanovanjskih naseljih (t.i. lodging houses), ki so zelo slabo oskrbeni in za katera plačujejo nesorazmerno veliko denarja. Majhna sobica oziroma zelo majhno stanovanje se računa po 800 € mesečno, kar pa ne morejo dokazati oblasti, saj se plačuje »na roko”. Okolica ni varna za otroke, je nesanitarno in slabo oskrbljeno. Ker gre za revnejši sloj in ne ravno družinsko prijazno okolje, se otroci igrajo s čimerkoli najdejo na tleh. Pogosto tako igrača postane (uporabljena) igla.

Naša gostitelja sta z nami podelila tudi zemljevid, na katerem imajo označene vse zanje pomembne lokacije – kje se navadno nahajajo uporabniki, kje živijo (»lodging houses«) in podobno. To jim pomaga tudi pri uvajanju novih zaposlenih.Pri uličnem delu imajo vedno s seboj promocijski material (brošure, nalepke, značke, razglednice), saj tako tudi lažje pristopijo k otroku ali mladostnikom_cam.